

wordt). D. biedt geen eigen standpunt, maar probeert zoveel informatie te geven dat de studenten tot een afgewogen oordeel kunnen komen. Een uitstekende gids in de complexe stof.

(Teije Brattinga)

M. Honecker, *Glaube als Grund christlicher Theologie*, Stuttgart, Kohlhammer, 2005; 216 blz., € 22,-, ISBN 3-17-018525-X.

Dit boek biedt een systematisch overzicht van de volgende begrippen, thema's en vragen: wat is theologie, wat is religie, wat is ideologie, wat is wetenschap, wat is kerkelijk leergezag, wat is het fundamentele in christelijk geloof, hoe verhouden zich openbaring en rede, wat is waarheid? H. benadert alle kwesties op een kernachtige manier, waarbij zowel relevante historische inzichten als systematische vragen aan de orde komen. Het boek beoogt geen nieuw onderzoek te bieden of zelfs oude vragen opnieuw te stellen, maar inmiddels beproefde vraagstellingen en theologische inzichten ordelijk te presenteren. Het gebeurt, zo schrijft H., bewust op de wijze van een essay, omdat het gaat om accentuering van aspecten en niet om volledigheid. Hij biedt een plaatsbepaling van de theologie in de hedendaagse context, met veel aandacht voor pluralisme, ook in religieus opzicht, aandacht voor wijsgerige vragen en steeds vanuit een spanning tussen 'het algemeen menselijke' en het 'particulier christelijke' aspect van een kwestie. Waar het van belang is, komt de relatie tussen ethische en dogmatische aspecten aan de orde. H. laat er geen misverstand over bestaan dat hij schrijft vanuit de traditie van de Evangelische Kirche. Maar omdat hij zijn 'woordtheologie' sterk benadert vanuit een fundamenteel-theologische interesse, is er een boek ontstaan dat een groot aantal inmiddels 'klassiek' geworden moderne theologische vragen en inzichten evenwichtig en fundamenteel presenteert.

(T. van den Hoogen)

Een kleine apologie van het christelijk geloof: Over waarheid, liefde angst en geluk, D. Loose e.a. (Publiekslezingen Theol. Fac. Tilburg, 5), Nijmegen, Valkhof Pers, 2003; 96 blz., € 11,35, ISBN 90-5625-142-2.

Deze bundel bevat vier publiekslezingen van docenten aan de theol. faculteit te Tilburg. R. te Velde stelt de vraag wat waarheid is, en komt tot de conclusie dat waarheid openstaat voor iedereen en dat religieuze waarheid niet iets is waarover de mens kan beschikken. De waarheid is één, en ieder die haar bemint, wordt door haar verlicht. D. Loose laat zien dat menselijke liefde nooit helemaal oorspronkelijk is en altijd al iemand anders veronderstelt die de mens reeds eerder heeft liefgehad. Om te weten wat liefde werkelijk is, moet de mens de weg van de liefde gaan en de ander beminnen. Tj. van Knippenberg schrijft over de angst: er zijn vele soorten angst, maar dé grote bekommernis bestaat in het mogelijk verlies van identiteit. Anderzijds, waar identiteit zich realiseert binnen de dimensies van tijd en ruimte heeft de existentiële angst twee facetten: (1) zij komt voort uit een teloorgang van de hoop, zodra het toekomstperspectief dreigt verloren te gaan, en (2) zij voelt een verlies aan liefde wanneer de sociale verbanden waarin mensen leven, ondergraven worden. De enige waarborg tegen de angst lijkt het geloof dat het bestaan gegrond is in Iemand die de mens heeft geschapen en gewild. K. Merks schrijft over het geluk aan de hand van drie vragen: kan een mens gelukkig zijn, mag dat, moet dat? Hij vindt een begin van antwoord op deze vragen in de zaligsprekingen. Die vragen erom de verantwoordelijkheid voor het eigen geluk op zich te nemen en dit uit te werken als de voorafspiegeling van een uitzicht op uiteindelijk heil. De vier essays willen niets verdedigen of weerleggen voor het forum van de kerk en de wereld, maar de overtuiging wekken en laten doorklinken dat de christelijke traditie een specifieke boodschap heeft, die – nu vijandigheid lijkt ingeruild voor onwetendheid, en onverschilligheid in de plaats is gekomen van vroeger ressentiment – kan en mag gehoord worden. De opstellen herinneren aan de wijsheid van een eeuwenlange christelijke geloofstraditie, die iets goeds wou uitzeggen over de waarde van de christelijke religie.

(Frans Peerlinck)

W. Stoker, *Is geloven redelijk? Een geloofsverantwoording*, Zoetermeer, Meinema, 2004; 264, € 27,50, ISBN 90-211-3993-6.

De vraag naar de mogelijkheid het geloof redelijk te verantwoorden staat in het huidige theologische klimaat hoog op de agenda. S. heeft er zich sinds zijn dissertatie mee beziggehouden en is de aangewezen persoon om in een plurale samenleving en agnostische cultuur de kwestie opnieuw aan de orde te stellen. Hij doet dat door twee typen geloofsverantwoording te onderscheiden: de eerste gebaseerd op de transcendentale idee 'homo religiosus' in de theologie van